

Museovirasto, Muinaisjäännösten hoitoyksikkö: HOIDON JA KÄYTÖN TARKASTUS

Kenelle:

Vihdin seurakunta, Jarmo Kuosa, Kirkkoherranvirasto, Vihdintie 6, 03400 Vihti

Asia:

Vihti Pyhän Birgitin kirkko, maastokäynti 23.4.2008 Sakari Mennun, Päivi Erosen, Vihdin seurakunnan edustajien ja Hannu Laukkasen kanssa.

Tiedoksi:

Sakari Mentu, Museovirasto; Päivi Eronen, Museovirasto; Marianna Niukkanen, Museovirasto; Hannu Laukkanen, Liuskekivimestarit Oy

Yleiskuvaus:

Kirkon raunio 1500-luvulta, joka sijaitsee Kirkkojärven koillisosassa niemellä lahden pohjukassa. Kirkkoa varten on tasattu korkeahkon kumpareen lounaispuolelle tasanne. Tasanteesta on ilmeisesti otettu maata eteläpuolelta, minkä jälkeen rinne on vahvistettu tai stabiloitu kivillä. Kivet saattavat olla peräisin rauniosta. Kirkon aidan jäännökset näkyvät paikoin melko hyvin mutta on paikoin peittynyt maalla ja ehkä osittain tuhoutunut. Raunion pohjoispuolella on pieni kumpu, ehkä perustus. Raunion koillispuoleisessa rinteessä on tasanne tai terassi myös.

Toimenpidetarve:

Raunion muurien kunnostus ja korjaus. Kasvillisuuden poisto ja uudelleenkasvittumisen ehkäisy rauniomuureissa. Kirkkomaan maanpinnan korjaus ja kallistukset rauniosta pois päin. Raunion ympäristön kasvillisuuden käsittely. Raunion korjauksen varten tarvitaan kiviä, joita sovittiin otettavaksi raunion länsipuolelta alkuperäisen maanpinnan päältä olevasta sortumakerroksesta. Tarvittaessa paikalle voidaan pyytää Museovirastosta Päivi Maaranen tai Marianna Niukkanen, jos kiviä otettaessa paljastuu arkeologisesti arvioitavia ilmiöitä (maastokäynti sovitun mukaan).

Hoidon tarve:

Kohteen hoito käsittää maisemanhoidon, kohteen kunnostamisen ja varustamisen. Maisemanhoidon tarve on kohtalainen ja kohdistuu myös kirkkomaan aitaan ja sen ulkopuolelle raunion ympäristöön (ks. tarkemmin liite 4). Raunion korjaamisen ja kunnostamisen osalta tarkemmat oheet antaa Museoviraston rakennushistorian osasto. Lisäksi on tarvetta kohteen varustamiselle informaatio- ja rauniovaroitustauluilla. Museovirasto/P. Eronen toimittaa seurakunnalle Museoviraston varoitustauluja.

Toimenpidetilanne:

Raunion muurien kunnostus on aloitettu puhdistamalla raunio. Museovirasto on ohjeistanut korjaustoimet. Kirkon ympäristön kasvillisuus on käsitelty talkoilla 26.4.2008 maastokäynnillä sovitun mukaan. Vihdin seurakunta hoitaa myös vuosittain kohdetta.

Erityisesti huomioitavat seikat:

Kohteen arkeofyyteistä ei ole tietoa. Puhdistettujen muurien päällyksistä on huomattavissa, että kasvillisuuden juuriston ja sadeveden yhdessä aiheuttama eroosio on ilmeisesti kuluttanut muurin sisästä kalkkilaastia ja heikentänyt muurin kestävyyttä. Tämän vuoksi kasvittumisen ehkäisy on erittäin perusteltua ja siihen on kiinnitettävä huomiota. Kirkon kuoripäädyistä löydettiin jäänteitä kuori-ikkunasta (ks. liite 3).

Suojelu- ja tutkimustarve:

Vihdin kirkko on muinaismuistolailla (295/1963) suojeltu jäännös. Rauniolla ja sen lähialueella tehtävien toimien osalta on oltava yhteydessä Museovirastoon. Raunion välittömän lähiympäristön arkeologisia jäännöksiä ei tunnet mm. terassointia raunion koillispuolisessa rinteessä on perusteltua selvittää. Kohdetta on ehdotettu Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineelle oppinäytekohteeksi/P. Maaranen.

30. huhtikuuta 2008

Tutkija Päivi Maaranen, Museovirasto, Arkeologian osasto

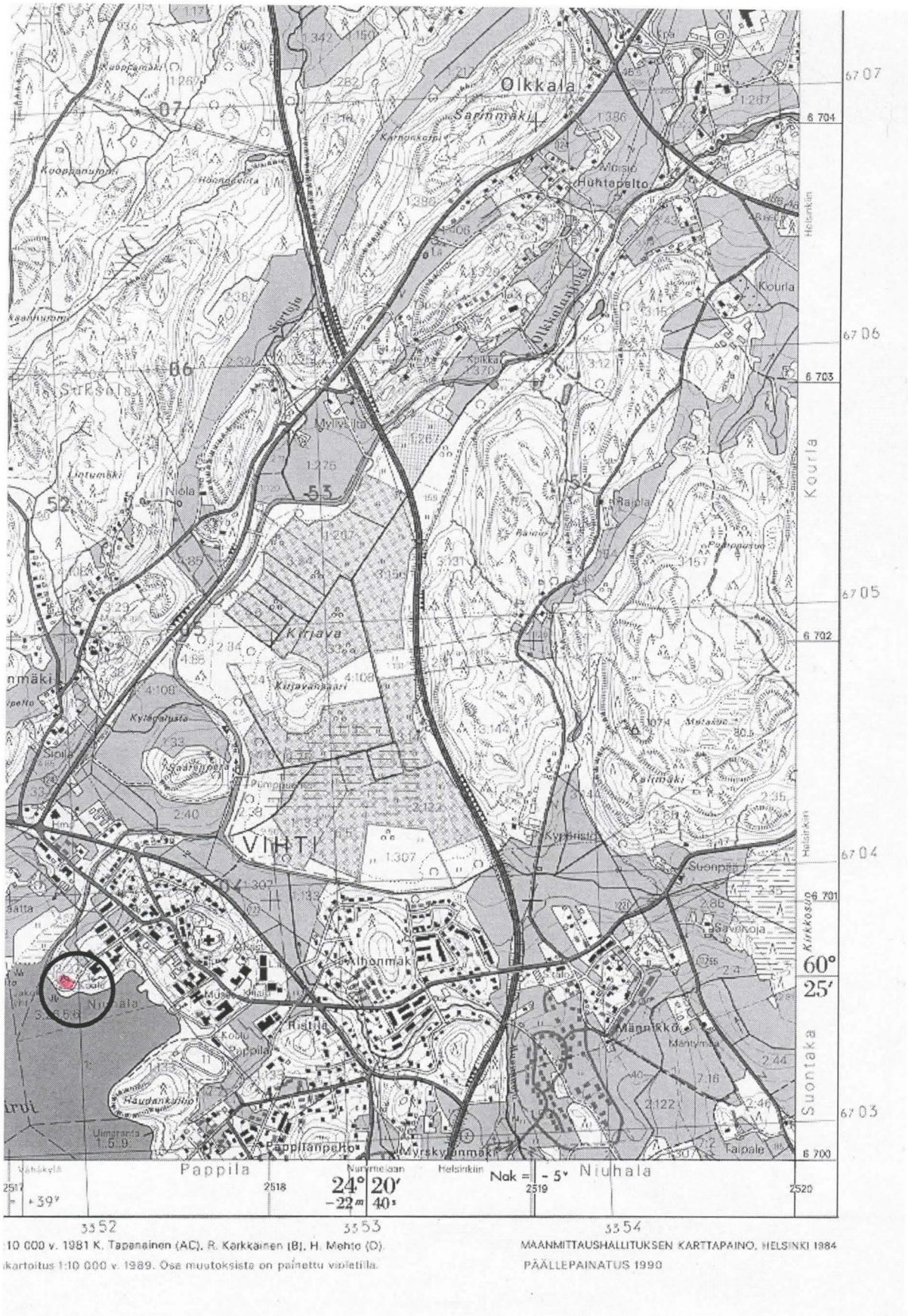
Liitteet: sijaintikartta

yleiskartta + havainnot

kuori-ikkuna / mosaiikkikuva

*maaseuran puolesta ohjeistus
muurien kunnostus / Helsingin 6.11.2008*

Liite 1. Vihti Pyhän Birgitin kirkko
Sijaintikartta

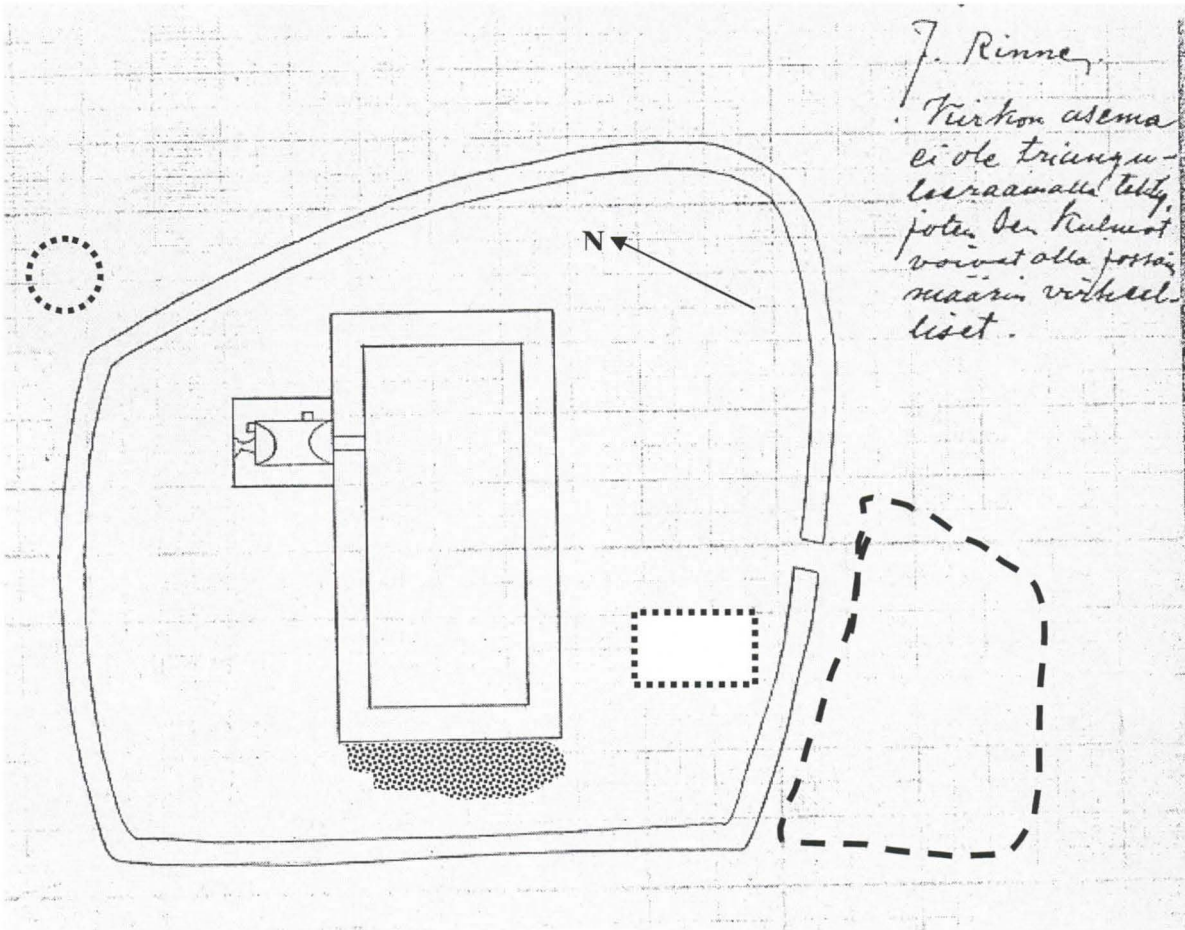
2041 06 VIHTI peruskartta
Koordinaatit: P = 6700701; I = 2517200

Liite 2. Vihti Pyhän Birgitan kirkko
Yleiskartta

Kohde on kuvattu hyvin esimerkiksi Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa olevassa matkakertomuksessa (Kertomus Pasi Kaarron ja Marja Terttu Knapaksen käynnistä Vihdissä marraskuun 19 päivänä 1979).

Lisähavaintoja:

- terassointi kirkon koillispuoleisen mäen rinteessä. Voi olla viljelysterassi mutta koon ja sijoittumisen takia mahdollinen myös rakennuksen paikaksi. Maanpinnalle ei havaittavissa rakennejäänteitä.
- matala, hieman soikeahko maakumpu, maan päälle havaittavissa kiveystä. Pohjoiskoilliseen kirkosta kirkkomaan aidan ulkopuolella (kuvassa pyöreä pisteviivaympyrä).
- myöhempi historiallisen ajan kivirakenne. Eteläkaakkoon kirkosta, kirkkomaan aidan sisäpuolella (kuvassa pisteviivasuorakaide).
- terassin rinne, mistä ilmeisesti otettu maata. Sittemmin erodoituva rinne vahvistettu kivin. Kirkon eteläpuolella, kirkkomaan aidan ulkopuolella (kuvassa katkoviivalla rajattu alue).
- alue, jossa runsaahkosti alkuperäisen maanpinnan päälle sortumakerrosta. Kerros liittyy 1869 tapahtuneeseen sortumaan ja sen jälkeiseen lisäsortumiseen vuosien myötä (kuvassa pisterasteri).
- kirkkomaan aita on hajonnut matalaksi, paikoin tuskin havaittavaksi maan- ja kivensekaiseksi valliksi. Pintaosien kunto vaikuttaa kohtalaisen huonolta, maan alla piilossa oleva perustus on saattanut säilyä paremmin.

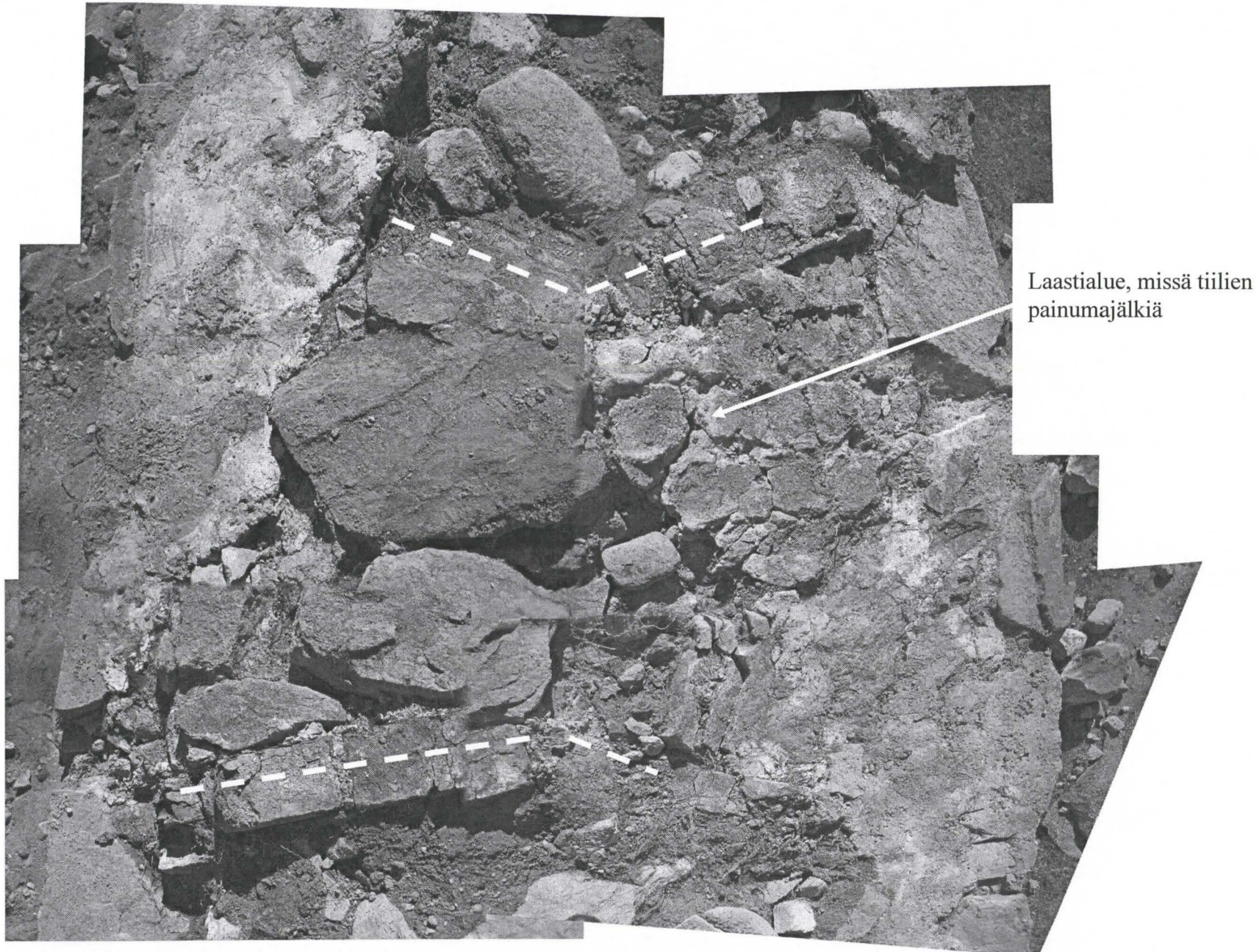
Pohjakartta: J. Rinne 1906. Museovirasto rakennushistorian osasto sign. 15.39/2

Liite 3. Vihti Pyhän Birgitan kirkko
Kuori-ikkuna

Päivi Maaranen, Museovirasto, maastokäynti 23.4.2008, raportti 30.4.2008

Liite 3. Vihti Pyhän Birgitan kirkko
Kuori-ikkuna

Liite 4. Vihti Pyhän Birgitan kirkko
Maisemanhoito ja kasvillisuuden käsittely

Yleistä:

Kohteen hoidossa korostuvat kaikki hoidon osa-alueet: maisemanhoito, rakenteiden kunnostaminen ja kohteen varustaminen. Kohteen rakenteiden kunnostamisen ja varustamisen osalta ohjeistuksen antaa Museoviraston Rakennushistorian osasto.

Yleiskuvaus:

Kirkonraunio välittömine lähiympäristöineen on hyvin hoidettu. Kasvillisuus raunioalueella on vähäinen ja kirkkomaan aidan ulkopuolelta paikoin tiheämpi. Maaperä on ravinteista, ilmeisesti multavaa ruskomaannosta. Kasvillisuustyypinä on OMT, missä tervaleppää ja muita lehtipuita valtapuuna. Pensaskerros on kohtalainen, kenttäkerros heinä- ja ruohovaltainen. Kirkon koillispuolella on niittyalue, missä keskikorkeita ja korkeita ruohovartisia lajeja sekä putkikasvilajeja. Kirkkomaan aita on turvettunut, mikä sitoo kiveystä paikalleen ja suojaa rakenteen vielä säilyneitä osia. Kirkkomaan on nurmea, joskin käyntihetkellä vaurioitunut raunion korjaustöiden vuoksi. Raunio on ollut päältä kasvittunut ja nuoren puukasvillisuuden juuristoa oli havaittavissa puhdistetun muurin päällä.

Yleisohjeet:

Kohteen hoitoa voidaan jatkaa käytännössä jo toteutetun mukaan. Raunion ja kirkkomaan hoitoon sopivat maastonsiivous ja nurmikon leikkuu. Kirkkomaalta kirkon luoteispuolelta voidaan poistaa keskikorkeaa puustoa siten, että vain muutama yksilö jää paikalle. Kirkkomaan aidan päällyys haravoidaan vuosittain ja siitä poistetaan vesakko. Maata ei tule poistaa eikä aita paljastaa. Kirkkomaan aidan ulkopuolelta voidaan poistaa tarpeen mukaan pensaskerroksen kasvillisuutta ja vesakkoa, jotta maisema vedelle saadaan avattua. Tältä osin on selvittettävä alueen luontoarvot ja tarvittaessa sovitettava toimenpiteet niiden mukaan. Kirkkomaan koillispuoleisen niityn hoito niittämällä tai laiduntamalla on erittäin perusteltua. Niitto useaan kertaan kesässä ennen putkikasvien siementämistä putkikasvialueilla vähentää lajiston uusiutumista. Keto- ja niittykasvialueilla voidaan tehdä nk. myöhästetty niitto lajien kukittua. Niittojäte jätetään maan päälle muutamaksi päiväksi siementämään. Kaikki niittojätteet korjataan pois, jotta maaperä alkaa köyhtyä ja matalien sekä keskikorkeiden niittylajien elinolosuhteet paranevat.

Rauniosta on suositeltavaa poistaa pensas- ja muu puuvartinen kasvillisuus sitä mukaa, kun se yrittää juurtua. Mekaanisen raivauksen rinnalla myrkytys on varteenotettava keino, mutta sen kanssa on oltava erittäin huolellinen luonnon sekä kävijöiden turvallisuudesta huolehtimiseksi. Myrkytys kasvavaan kasviin tehdään rikkakasvimyrkyillä, jotka sivellään/suihkutetaan lehtiin (esim. Roundup Bio). Kasvi poistetaan kuihduttuaan mekaanisesti, juurakkoa ei saa vetää mukana. Vaihtoehtoisesti kasvi poistetaan elävänä mekaanisin välinein ja kanto myrkytetään. Myrkkä sivellään vain kannon päähän eikä sitä saa levitä lähiympäristöön (esim. glyfosaattia sisältävä siveltävä myrkkä, 30% liuos).

Erityistä huomioitavaa:

Kohde vaikuttaa luontoarvoiltaan melko hyvältä. Alueella on ikääntynyttä lehtipuustoa, joka luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokasta. Vanha puusto voi myös osin muodostaa sekä vaaran sekä raunion säilymisen että paikalla kävijöiden kannalta. Tämän vuoksi raunion läheisiä ikääntyneitä valtapuita on seurattava vuosittain ja tarvittaessa kaadettava. Kaadetun puun runko voidaan halutessa oksia ja jättää maapuiksi maatumaan, jolloin luontoarvoja ei hajottajasienten sekä hyönteisten näkökulmasta menetä.

MUSEOVIRASTO / MUSEIVERKET
MUISTIO

PVM / DATUM
6.11.2008

DNRO / DNR
//

ASIA / ÄRENDE

Pyhän Birgitan kirkko, kirkonraunion korjaus ja ympäristöhoito

Huomio

Pyhän Birgitan rauniokirkon korjaus pysähtyi toistaiseksi kesäkuussa 2008 mm. korjaamisen kustannuksiin liittyvistä syistä. Raunio pyrittiin suojaamaan siten, että töiden keskeyttäminen ei vaikuttaisi raunion rakenteisiin. Töitä on tarkoitus jatkaa myöhemmin, kun varoja korjaamiseen on jälleen käytettävissä. Mahdollisesti työt jatkuvat vuonna 2009.

Kevään korjausjakson aikana otettiin jonkin verran jo korjaamiseen sopivaa kiveä kirkon lounaispäädyästä, missä on päädyästä romahtanutta kiverrosta. Kiveyksen esiinkaivamisesta ja uusiokäytöstä tehtiin sopimus Sakarin Mennun, Päivi Erosen ja Päivi Maarasen välillä maastokatselmuspäivänä Vihdissä. Tällöin sovittiin, että maanpinnasta otetaan vain selkeästi romahtanutta kerrosta ja jos se alta paljastuu vanha maanpinta tai maaperässä oleviin mahdollisiin kiinteisiin rakenteisiin liittyviä merkkejä, kiveyksen poisto ja kaivautuminen romahduskerroksen läpi keskeytetään. Samalla sovittiin, että lounaispäätyä voi jonkin verran luiskata romahtaneen kerroksen osalta, jotta sadevesi valuu kirkosta pois päin ja jotta lounaispäädyn maanpinta on luontevan tasainen. Puhelimitse asiasta neuvoteltiin vielä Päivi Erosen ja Päivi Maarasen välillä, kun rakentamiskivien ottaminen oli ajankohtaista.

6.11.2008 Päivi Maaranen